

ÍNDEX

L'Estornell	7
Un matí de pesca.....	23
Goril·les	27
Voldries ser gat, però ets gos.....	37
Bin Laden, tu i jo.....	55
Autopista C-32.....	67
Porexpan i polaroids.....	79

L'ESTORNELL

*Uns nous indrets, no els trobaràs,
no trobaràs, no, unes altres mars.
La ciutat, on tu vagis, anirà.*

KAVAFIS

L'estornell és un ocell passeriforme de la família dels estúrnids. Mesura entre 32 i 37 centímetres i amb prou feines arriba als 100 grams de pes; és més petit que un telèfon mòbil o un paquet de tabac. Té el plomatge fosc amb reflexes iridescents i taques blanquinoses. El bec és punxegut, fort, d'un groc viu. Les potes, llargues i fines de color marró rosat. Els ulls són marrons foscos. És probablement un dels ocells més comuns de les regions temperades, amb el seu cos ple, les ales estilitzades, triangulars i punxegudes, i amb cua curta i quadrada. L'estornell sol passar dos períodes de muda de plomes, la muda d'estiu i la muda d'hivern. És un ocell gregari, però amb una personalitat forta, solia explicar-me en Gerard Molins, antic company de la facultat de filologia que tenia debilitat per aquest ocellet menut.

Sota la seva aparença de familiaritat, l'estornell hi amaga una supèrbia ponderada que pot esdevenir en violència. Així ho denoten el seu vol enèrgic i directe, gràcies a les seves ales i cua curtes, i el seu caminar erecte, a saltirons. Posseeix un ampli repertori de cants i fins i tot és capaç d'aprendre a imitar sons del seu entorn, afegia entusiasmat el meu amic. En Gerard Molins, no va acabar la carrera. El que de debò li agradava era llegir novel·les per escoltar el so de les paraules i no pas obtenir el títol de filòleg. Per aquest motiu, es va afeccionar a l'ornitologia. Marxava llargues temporades a les muntanyes carregat de llibres a la recerca de silenci on escoltar les paraules i així fou com va descobrir el so dels ocells. Aviat, però, també va descobrir que això d'escoltar ocells no donava diners i va haver de cercar feina. Es va fer venedor de pisos perquè així, mentre esperava els possibles compradors, podia llegir les seves novel·les a les cases buides. En Gerard Molins deia que les paraules ressonaven millor dins de les habitacions buides, que assolien el seu significat ple i prenen una dimensió complerta. Sempre posava l'exemple d'en Frank i l'April Wheeler, el matrimoni de *Revolutionary Road*. Deia que per poder copsar la vertadera dimensió de la seva desolació calia escoltar-los en una habitació on just uns dies abans havia existit l'amor i la tendresa d'altres amants desconeguts. L'estornell s'alimenta d'insectes i cucs i té debilitat per les cireres, el raïm i les olives, fet que provoca que sigui poc apreciat pels pagesos, afegia a continuació.

Jo no hi entenc ni un borrall d'ocells, però de tant compartir tardes perdudes amb en Gerard Molins, he arribat a conèixer tots els detalls de l'estornell. Aquest ocell es reuneix en grans estols a l'hora de menjar i per al repòs nocturn. S'aparella a la primavera per a criar. Fa niu a les teulades. És originari d'Euràsia i migrador. Del nord d'Europa viatja fins als països mediterranis fugint del fred intens per hivernar-hi de l'octubre a l'abril. Quan s'apropa l'horabaixa, és tot un espectacle contemplar l'arribada dels enormes estols negres que cobreixen el cel i que, com un sol cos, dansen al vent fins aplegar-se a dormir a les branques dels plataners del Passeig de l'Estació.

Aquest any, l'estornell ha decidit quedar-se entre nosaltres. Som a finals de setembre.

Sota les fulles dels plataners, que ja mostren una lleugera grogor que anuncia la tardor, la Magda Sabater duu els nets a l'escola. Cada matí es lleva a trenc d'alba per arribar a ca la seva filla, l'Elisenda, abans que marxi a treballar al magatzem de mobles del polígon industrial. Quan tenia vint-i-dos anys, l'Elisenda va conèixer un mallorquí en un pis d'estudiants a Barcelona que llegia Schopenhauer i abans d'anar a dormir practicava el Bhakti ioga. S'hi va casar, van anar a viure a Madrid on ell tenia planejat obrir una escola de ioga, van tenir bessonada i, arran del naixement dels nens, el mallorquí va començar a experimentar una preocupant evolució del ioga cap a les arts marcials japoneses. Un diumenge al vespre, l'Elisenda va trucar a la seva germana Olga i va

demanar-li si us plau que no fes preguntes i que si podia anar a buscar-la. L'Olga no en té de fills, però li hagués agradat tenir-ne. Si l'àvia es posa malalta, l'Olga demana permís per entrar més tard a la panificadora on treballa i és ella qui acompanya els nens de l'Elisenda a l'escola. Però l'àvia mai emmalalteix, té una salut de ferro. Els prepara l'esmorzar, els tria la roba, i, mentre remullen les galetes a la llet, els hi explica si la nit passada els conills s'han menjat el safrà que l'avi ha plantat a l'hort. Quan s'han vestit i s'han preparat la motxilla amb els llibres, marxen plegats cap a l'escola. Els nets tenen sis i vuit anys, i ja fa uns quants anys que mai pregunten per son pare. Caminen sense pressa. Un cop els ha deixat davant la porta de l'entrada, la Magda Sabater empunya ben fort els barrots de ferro de la tanca que envolta el pati per sentir el fred metàl·lic als palmells de la mà. S'hi queda una estona quieta, observant el pati buit i en silenci, amb les cistelles de bàsquet sense xarxa que vetllen la calma. Un nou matí per davant. La Magda s'avorreix, les hores es fan llargues. Sort de la botella d'anís que l'espera amagada al tambor de la rentadora en arribar a casa. Sempre hi és; l'avi mai hi ficaria les mans al tambor d'una rentadora.

De tornada, la Magda Sabater saluda l'Isidre Montal, que arriba a la seva botiga de tancaments d'alumini i pvc puntual com sempre, quan passen cinc minuts de dos quarts de nou. La botiga és just a la cantonada del passeig amb el carrer Avenir, encarada al sud. Quan els primers raigs de sol

escalfen l'asfalt dels carrers, incideixen directament a l'aparador de la botiga mostrant la pols acumulada als vidres. El primer que fa l'Isidre Montal és netejar-los perquè les lletres que anuncien "proporcionar confort i caliu a les cases ens fa contents" llueixin bé. És un home polit i sempre se li ha donat bé això de proporcionar satisfacció als altres. Des de ben petita, cap nen volia jugar amb la Berta Rovira i quan va entrar a l'institut era l'Isidre Montal qui sempre l'acabava traient a ballar a les festes de fi de curs. La Berta Rovira ara està sola. Ell es va casar amb la Marta Madurell, que a l'institut anava un curs per endavant. En acabar el batxillerat, la Marta Madurell va anar a Barcelona per estudiar dibuix a l'escola Massana. Quan es va graduar, va tornar per dedicar-se a la il·lustració de contes infantils en una petita editorial de la comarca que adaptava els clàssics de la literatura universal per als nens que comencen a llegir en edicions de petit format ideals per endur-se al cotxe de viatge, fins que un camió formigonera la va atropellar un vespre quan tornava cap a casa. No van tenir fills. Ara, l'Isidre Montal també està sol, com la Berta Rovira, però cap dels dos sap que l'altre està sol i segueixen sols, vivint acompanyats de la seva soledat.

El tram central del Passeig de l'Estació està enrajolat amb un mosaic de rajoles blanques i rosades que dibuixen sanefes entrelligades. En Fèlix Baluart les escombra cada dia dos cops; una pel matí i una altra per la tarda. En Fèlix Baluart treballa de por-

ter al número 76 del passeig; un enorme bloc de vivendes, tot de formigó, grisenc i amb una façana plena de balcons amb baranes blanques de ferro i tancats amb metacrilat. Dues escales de veïns i quaranta pisos per escala. En Fèlix Baluart serva un estricte règim d'horaris, tasques i atencions per mantenir la convivència entre tots els inquilins. Sap com aconseguir que cadascun d'ells es senti el més important del veïnatge. I, amb tot, encara li queda temps per escombrar. En Fèlix Baluart no es ceneix a escombrar el tros de vorera corresponent al número 76, sinó que escombra tot el passeig de dalt a baix, rajola per rajola. Quan escombra, s'oblida de tot, s'oblida del perquè la vella jaqueta militar comprada als Encants de Barcelona un dissabte de maig, amb la bandera alemanya cosida a la màniga dreta, ha esdevingut una vella bata blava amb les mànigues curtes i el seu nom cosit al davant amb fil de color vermell. En Fèlix Baluart havia estat el centre del campus universitari i ara forma part del passeig, com els bancs i les bústies de correus. Sempre comença a escombrar per dalt, a tocar de l'estació de tren, i va baixant a poc a poc fent piles de brossa que deixa arreglades a la banda est del passeig. Escombra minuciosament totes les rajoles, a sota dels bancs, dins dels portals quan el mestral ha bufat i els ha omplert de fulles, i fins i tot els escocells dels arbres. Quan arriba a baix de tot del passeig, treu una barreta energètica de cereals de la butxaca de la bata blava i se la menja pausadament

mentre respira profundament pel nas per olorar la flaire de xurros provinent de la xurreria d'en Juan Masiego. A la darrera visita, el metge li va dir que tenia els triglicèrids alts i que havia de fer bondat. Per això olora els xurros, i després queixala la barreta de cereals, i torna a olorar i torna a queixalar. Quan s'acaba la barreta, fa mitja volta i comença a recollir una per una les muntanyetes de brossa que ha anat arreglant.

Al migdia, en Fèlix Baluart s'amaga dins del seu pis diminut, a la planta baixa de l'enorme edifici on hi viu i hi treballa. La porta de casa seva és just darrera del mostrador des d'on acomiada i rep als veïns, com en Jordi Civada. Quan el sol és fort, en Jordi Civada aprofita per deixar el tractor, passar un moment per casa per dutxar-se i anar al taller de l'Eva Montalbán, la seva dona, per dinar plegats. En Jordi Civada du els cabells llargs, recollits en una cua. Quan treballava d'operari de sistemes de refrigeració a la petroquímica el feien anar amb el cabell curt i gorra, fins que un bon dia es va afatar i va fer-se pagès. Va invertir tots els estalvis en un tractor, va recuperar la terra de son pare i es va deixar el cabell llarg. L'Eva Montalbán restaura mobles antics. Els recull del carrer o bé mitjançant empreses de mudances que l'avisen quan una família decideix prescindir dels mobles que els han acompanyat durant anys per iniciar una nova vida. Els du al seu taller, els neteja, els hi mata els corcs, els poleix amb paper de vidre, els hi reposa les parts

que han perdut, els hi pinta margarides i veròniques als escaires i els envernissa. Després, els ven a fires d'artesanía, malgrat que li costa molt desprendre-se'n perquè no entén com ningú pot desempallegar-se del llit on ha dormit, de la calaixera on ha desat la roba o de les cadires i taules on ha menjat. Després de la primera conversa que van entaular, un diumenge al migdia fent cua a la rostisseria per comprar uns pollastres a l'ast, en Jordi Civada i l'Eva Montalbán van decidir casar-se. En Jordi Civada es va adonar que s'havia oblidat la cartera al tractor i era massa tímid per demanar-li al dependent que li fiés. L'Eva, en veure la seva cara d'amoïnada i que anava a marxar, es va oferir a pagar-li el pollastre. Finalment, van decidir dinar plegats al taller de l'Eva. Ella va acceptar tenir fills però va advertir en Jordi que hauria de tenir molta paciència perquè era molt patidora i encara ara no podia evitar un petit calfred per tot el cos cada cop que veia una nina sense vestit. Es van casar un dilluns al Registre Civil, sense avisar ningú. El mateix responsable del Registre, en Quim Borrego, els va fer de testimoni. Des d'aquell dia, l'Eva Montalbán, que mai s'havia maquillat, sempre du els ulls ribetejats de verd. En Jordi Civada cada dia ha de pensar més perquè no en té prou amb les terres de son pare per treure'n benefici i es dedica a mantenir terres d'altres propietaris que no les fan treballar a canvi de la collita. L'Eva Montalbán no ven gaires mobles, però en el fons mai els ha restaurat per vendre'ls sinó per apaivagar la seva por a

deixar morir les coses velles, tal com van fer els seus germans de Granada amb la seva mare. En Jordi i l'Eva se'n surten. Se'n surten malgrat que en Jordi ha aconseguit treballar les terres de la Margarida Gallofré, una vídua propietària d'una de les masies més senyorials de la comarca, que li cedeix la collita d'olives a canvi de netejar-li les terres i consolar la seva soledat un cop a la setmana. Ara estan estalviant per posar calefacció, a l'hivern el pis és fred.

A dos quarts de quatre, en Quim Borrego recull els expedients dels matrimonis que ha tramitat durant el dia, els ordena per dates en unes carpetes arxivadors de color marró fosc, apaga l'ordinador i surt del Registre Civil on fa vint anys que hi treballa. És l'encarregat de detectar possibles matrimonis de conveniència i interrogar els nuvis per esbrinar si el seu amor és vertader o una farsa. Els interroga per separat, en el seu mateix despatx, mentre l'altre espera a la porta, i després els fa passar a tots dos alhora. Els pregunta com es van conèixer, quin és el plat favorit de l'altre, quina talla de pantalons gasta, quin número de telèfon mòbil tenen, quin ha estat el darrer cop que han fet l'amor... Quan els interroga no gosa mirar-los als ulls; es limita a transcriure les respostes a l'expedient fent un esforç per a no mostrar cap mena d'emoció o gest d'empatia. Al Quim Borrego no li agrada la seva feina. Per això s'ha matriculat a un curs de Protocol i Relacions Institucionals a la Universitat de Tarragona; amb la il·lusió d'arribar a ser el cap de protocol d'alguna institució o ajunta-

ment de la comarca. Per això, a dos quarts de quatre, puntual, marxa cap a casa. Abans passa pel mercat municipal i compra dinar per a dos a la Cati, una parada de menjars casolans preparats. Quan arriba a casa seva, un àtic amb les parets pintades de morat i decorades amb màscares africanes que du dels seus viatges al continent negre, para taula, posa el dinar al microones, s'encén un cigarret i espera assegut al sofà que arribi en Joan Ribera, el mestre d'educació física de l'escola del barri. Dinen, prenen cafè i surten al balcó a contemplar el descens del sol que enfosqueix les vessants de les muntanyes de la serra de Miramar i incendia les teulades en un comiat que té quelcom de desesperat cada cop que un raig de llum refulgeix en les finestres de les façanes. Quan el sol deixa d'escalfar-los, entren i fan l'amor. No es besen mai. Aquesta va ser l'única condició que va posar en Joan Ribera.

A la sortida de l'escola, els nens juguen a travessar el passeig saltant damunt de les rajoles rosades; les blanques són l'aigua i qui les toca s'enfonsa. Al Fèlix Baluart no li agraden els nens ni li agrada que juguin davant de la seva porteria perquè deixen el terra cobert de boles del paper d'alumini dels entrepans del berenar, d'engrunes de pa, de pells de plàtan i, el que més el treu de polleguera, de muntanyes de closques de pipes de gira-sol envoltant els bancs. Quan els nens marxen, en Fèlix Baluart aprofita per fer la segona escombrada del dia. Aquest cop, comença per baix; en Miquel Fernández ja ha tancat la xurreria i

la flaire a xurros s'ha esvaït. Torna a escombrar tot el passeig, excepte el portal del número 9, una antiga lleteria. És un edifici abandonat, amb un cartell que anuncia el seu proper enderroc, però que, malgrat les feses a la façana i les xarxes verdes que el cobreixen des de fa anys, encara es manté dempeus. Té una enorme porta de dues fulles feta de roure perquè hi poguessin entrar els carros de cavalls que hi duïen la llet de les granges. A l'altre costat, hi ha un ampli vestíbul fosc i fred. Aquí era on en Ricard Vilalta i la seva colla —en Pere Batet, en David Forcadell, el Francesc Garcia i en Josep Nogués —es divertien amb mi. Normalment era els dimarts a la tarda, cap a quarts de vuit, en tornar de l'assaig de la colla Jove. A vegades també els dijous. Els dimarts en Ricard Vilalta i els seus amics lliuraven de la feina. El que més recordo és la fredor a les galtes i la picor als ulls pel guix que m'hi entrava quan, ajupit, en Pere Batet em tenia agafat pels cabells i m'esclafava la cara contra la paret blanca. El David Forcadell, que tenia unes mans grans i uns braços forts, em subjectava les mans a l'esquena, en Francesc Garcia, assegut al terra sota meu, m'obria les cames, en Josep Nogués em posava la navalla suïssa que son pare li havia regalat un Nadal al coll i en Ricard Vilalta em baixava els pantalons a poc a poc, després els calçotets fins als turmells i m'endinsava lentament la cigala pel darrera. A mesura que em penetrava una vegada i una altra, el ritme de les investides s'accelerava. Amb el coll adolorit, jo intentava fixar la mirada en la pila dels

meus llibres de l'escola que en Ricard Vilalta, abans de començar la feina, sempre em prenia de les mans i els deixava ben posats un damunt de l'altre en un racó, i intentava recordar la lliçó del dia: les capitals de província, els noms dels rius més llargs del món, les dates clau de la Revolució Francesa, els reis de la Corona d'Aragó... Un cop escorregut, en Ricard Vilalta es netejava les mans amb uns tovallons de bar. Sempre remugava perquè els tovallons de bar no absorbeixen gaire i havia d'acabar d'eixugar-se les mans a les butxaques dels texans. Recollia els llibres, em pessigava una galta i me'ls tornava tot dient-me que no deixés mai d'estudiar. Al poble, tothom sabia que en Ricard Vilalta i la seva colla eren uns bons xicots, sanots i alegres i que es preocupaven dels més menuts com jo. Fins i tot per Nadal, sempre trobaven temps per ajudar a pintar les carrosses de la Cavalcada de Reis i muntar l'escenari des d'on ses majestats d'Orient preguntaven als infants com jo si havíem estat bons minyons i havíem fet cas als grans.

Vespreja. El passeig es buida de gent. Aviat apareixerà en Xavier Pau, amb les seves bambes lluent, els pantalons curts, la samarreta de tirants i els seus poderosos bessons d'ex-atleta professional que, complerts els quaranta cinc, encara es manté en forma corrent vuit quilòmetres i bevent tres litres d'aigua diaris. Durant el dia, mai ningú no el veu. Apareix al vespre, quan surt a córrer pels carrers. En Xavier Pau mai parla de la seva feina, a què es dedica, perquè no vol que ningú sàpiga on treballa, però tothom sap

on treballa. El contracte amb la companyia inclou una clàusula de confidencialitat, però tots sabem que a quarts de set no torna d'acompanyar a la seva tieta fins a casa seva perquè no té cotxe, sinó que ve de la fàbrica d'armes i munició que hi ha a tocar de l'entrada a l'autopista. És el responsable de qualitat dels processos d'assemblatge de les peces dels fusells i pistoles. En Xavier Pau fou qui va resoldre els problemes de retrocés de la corredera en les pistoles semiautomàtiques de canó fix a la carcassa amb un nou sistema que actualment utilitzen tots els fabricants i que, gràcies a en Xavier Pau, ha augmentat l'efectivitat de les pistoles semiautomàtiques a tot el món. Tothom ho sap però tothom fa veure que no ho sap i en Xavier Pau sap que tothom ho sap però també fa veure que no ho sap. Quan corre pel passeig i es creua amb algun veí o conegut, no li pregunten què tal la feina sinó que es limiten a alçar la mà o a fer un lleu moviment amb el cap perquè en Xavier Pau vegi que el saluden, que el tenen present i que respecten la seva decisió de no parlar de com es guanya la vida perquè tots ens l'hem de guanyar d'una manera o una altra. Tots necessitem l'afecte dels altres.

Per a la Maria Casalprim, la tieta d'en Xavier Pau, l'amor tindrà sempre el regust amarg de dos dits de cafè fred l'endemà al matí quan, en llevar-se, va constatar que era veritat, que l'Albert Vilalta, el seu marit, havia marxat. I per a la Maria Casalprim l'amor serà sempre una presència ineludible: una

filla de vint anys, la Joana, amb una llarga cabellera rogenca fins als malucs. La Maria Casalprim cantava de contralt en el cor amateur de l'escola de música municipal, però ara ja no canta, ara escolta la seva filla tocar el saxo amb el seu grup d'amics, *Els ofegats*, amagada a l'última fila del públic o asseguda en una barra de bar d'esquena a l'escenari perquè la Joana no la vegi que la veu. La Maria Casalprim enyora les tardes en què, asseguts a la vora de la llar de foc amb les cames cobertes amb una flassada de llana de quadres escocesos i un bol de crispetes gegant, l'Albert Vilalta li llegia en veu alta *Madamme Bovary*. Ara la Maria està llegint una novel·la amb un argument enrevessat d'una escriptora alemanya de la qual és incapaç de recordar el nom. L'únic que de moment té clar és que hi plou molt, a cada pàgina cau una pluja fina i constant.

Aquest setembre també està essent molt plujós. Malgrat la pluja, havent sopat i amb la cuina recollida, la Mercè Solé, la Carme Peralta, la Candela Subirats i la Magda Sabater, surten cada nit a passejar sota l'aigua per estirar les cames mentre repassen la vida dels seus nets, dels seus fills, dels seus marits, vius o morts. La vida dels altres. La Magda Sabater, abans de sortir de casa, fa un darrer glop a l'ampolla de la rentadora. Duen unes capelines grogues que les cobreixen totes. No els agrada du paraigües, són dones avesades a moure's per la vida amb les mans lliures. Tan sols se'ls hi veuen els peuetts menuts que es desplacen amb passes petitones, quasi sense

doblegar els genolls, fent saltirons. Com els estornells.

Als estornells, la pluja tampoc els ha fet marxar. L'Ajuntament ha contractat una empresa especialitzada per foragitar-los del passeig. Els tècnics han instal·lat uns enormes altaveus negres al tram sud del passeig que emeten sons que espanten els ocells com ara trets d'escopeta. En Cisco Peralta, un dels treballadors de l'empresa, diu que no servirà per a res. Fa més de deu anys que es dedica a espantar els estornells i ha arribat a la conclusió que aquests ocells fan i desfan sense parar esment als intents dels humans per fer-los fora, però això en Cisco Peralta no ho explica a ningú per por a quedar-se sense feina. A final de mes se li acumulen els deutes i no gosa demanar-li a la seva dona, la Mireia Somriu, que tanqui la botiga de *delicatessen* “El xef a casa”, on hi pots trobar viandes d'arreu del món i on mai hi trobaràs cap client, tret dels adolescents que hi van per contemplar la bellesa velada de la Mireia Somriu. La Mireia Somriu, acomplexada, ho intenta tot per camuflar el seu cos estilitzat i evitar les mirades lascives. Sempre vesteix jerseis de coll alt i mànigues llargues —fins i tot a l'estiu— mai du faldilles, sempre pantalons, sabates planes i la llarga caballera rosa recollida en un monyo, la qual cosa aconsegueix provocar l'efecte contrari al desitjat ja que un dels anhels compartits per l'imaginari masculí del poble és fantasiejar si la resta del cos de la Mireia Somriu també serà tant pigat com la pell del seu rostre adònic. Malgrat la rigorosa austeritat del vestir, hi ha però, una cosa que

la Mireia Somriu no pot evitar: els colors. Sempre combinats, perfectament harmonitzats, fins i tot els dies de pluja, amb les seves catiusques roses i el seu fular rosa i les seves ulleres de pasta roses. La pobra Mireia Somriu és envejada per totes les esposes joves, i, quan tanca la botiga, marxa directa cap a casa, sense que ningú l'aturi per xerrar, a tenir cura de les bogambilies del jardí i a devorar novel·les negres i gelat de tiramisú. Ella és feliç així perquè en Cisco Peralta l'estima perquè si, sense motius, com mai la estimada ningú.

El darrer intent d'en Cisco ha estat fer volar falcons. Els falcons s'alimenten, entre d'altres ocells, d'estornells. Els primers dies, tothom s'ha aplegat al passeig per veure el vol dels rapinyaires entre els plataners i han esperat amb expectació la fugida dels estornells. Als estornells, però, res els espanta —com bé sap en Cisco Peralta— i encara romanen entre nosaltres. La gent ja no els fa cas. Hi són, i prou. Tan sols és qüestió d'anar amb compte per evitar no se't caguin a les espatlles quan creues el passeig. Tothom s'ha avesat a la seva presència, ningú s'hi fixa ni pregunta ja quan marxaran.

L'estornell, tossut, aliè a la vida que discorre sota els plataners, ha decidit quedar-se.